

Ivan Teodorović

**GORAZD NIKIĆ: TRANZICIJA U HRVATSKOJ -
- DESET GODINA STABILNOSTI TEČAJA I CIJENA**

**Binoza press, Ekonomski institut, Zagreb
Zagreb, 2003.**

Rad "Tranzicija u Hrvatskoj" kontinuirani je pogled na ekonomska kretanja i gospodarsku politiku u proteklih deset godina. Centralno mjesto koje autor razmatra u slijedu poglavlja jest problem tečaja u svjetlu donošenja programa stabilizacije i kao nastavak u uvjetima održavanja makroekonomske stabilnosti i ekonomske politike do današnjih dana i njegove reperkusije na konkurentnost hrvatskoga gospodarstva.

Rad se sastoji od dvanaest poglavlja koja su strukturirana na sljedeći način:

1. Kako popraviti Vladin program?
2. Stabilizacijski procesi u Hrvatskoj
3. Politika ekonomskih odnosa s inozemstvom
4. Dvije godine poslije
5. Politika tečaja i strukturno prilagođivanje u hrvatskoj privredi
6. Utjecaj monetarne politike i politike tečaja na kretanja u platnoj bilanci Republike Hrvatske
7. Da li održavati stabilnost tečaja ili ne?
8. Kontroverze tečajne politike
9. Strukturne promjene u prerađivačkoj industriji Hrvatske 1995.-2000.
10. Smijemo li se odreći monetarnog suvereniteta?
11. Gospodarski razvitak Hrvatske i konkurentnost na svjetskom tržištu
12. Što znači sadašnje ubrzanje vanjskog duga?

Poglavlja su konzistentno povezana i upućuju na već istaknuto centralno pitanje u radu. Ona sadrže već poznate poglede autora o problemima tečaja, stabilizacijske politike, konkurentnosti i sličnog iz njegovih dosad objavljenim znanstvenih i stručnih radova. Problematika koja je ovdje obrađena dalja je razrada autorovih trajnih promišljanja i analiza.

Autor u radu koji kritički analizira razvojnu i ekonomsku politiku, ukazuje na činjenicu da su svi instrumenti ekonomske politike morali biti usmjereni na podršku realizaciji razvojnoga modela koji je po svojoj prirodi otvoren međunarodnoj razmjeni, ali i izvozno orijentiran. Takav model implicira discipliniranu fiskalnu i monetarnu politiku i politiku plaća, da domaća potrošnja, posebno osobna i javna potrošnja, ne bi rasle brže od bruto domaćeg proizvoda. Da je bilo tako, a nije, tada ni problem tečaja najvjerojatnije ne bi dobivao toliko istaknuto mjesto. Naprosto provedba razvojnog modela zasnovanoga na liberalnoj ekonomskoj doktrini dovela bi do nove strukture gospodarstva. Radilo bi se tada o strukturi koja bi učinkovitije koristila raspoloživim resursima. Konkurentna pozicija nacionalne ekonomije zasnovana na propulzivnoj gospodarskoj strukturi odražavala bi se na izveznoj ekspanziji, pa bi tečaj i politika tečaja u tome kontekstu dobivali drugačije konotacije.

Provedba razvojne i ekonomske politike nije bila jasno zasnovana na neoliberalnoj, a ni na neokejnizjanskoj znanstvenoj i praktičnoj zasnovanosti. Ako se tome doda i u velikoj mjeri promašen model pretvorbe i privatizacije, tada nedorečenosti i oklijevanja u reformskim zahvatima u procesu tranzicije pokazuju svoj rezultat u usporedbi s vodećim zemljama tranzicije, i to tako da se sasvim opravdano može razmatrati, ali i da se može lamentirati o propuštenim prilikama.

Autor u fokus svojih razmatranja dovodi tečaj, tečajnu politiku i u izvedenici problem izvozne orijentacije. S toga su stajališta opravdana pitanja i argumenti koji se odnose na njihovu fleksibilnost i to ponajprije sa ciljem poticanja izvoza. Analizirajući dosadašnji pristup toj problematici u provedenim mjerama ekonomske politike, autor ukazuje na posljedice negativne strukturne promjene u tradicionalno izvozno orijentiranom sektoru industrije i na činjenicu opadajuće agregatne konkurentnosti i relativne stagnacije izvoza. Tu je zanimljiva poveznica s monetarnom politikom i s uvođenjem Eura.

Rad završava razmatranjima konkurentnosti i granice vanjskoga duga, pri čemu autor u konačnici ističe probleme vezana uz tečajnu politiku i uz njezine posljedice.

U smislu postavljenoga cilja i implicitne hipoteze rad sa znanstvenog stajališta daje zanimljive odgovore. Vjerojatno bi razmatranje cjelokupne gospodarske strukture i posebno uloge rastućeg uslužnoga sektora otvorilo dodatna pitanja o ekonomskoj politici i tečaju i posebno mjerama koje bi neminovno morale mnogo više brige posvećivati osobnoj i javnoj potrošnji, a u tome kontekstu i optimalnoj kombinaciji monetarne i fiskalne politike.